

Aktiviteter och lekar som utvecklar samspel på tidig utvecklingsnivå

Uppsala 2011-05-12

Specialpedagog Gerd Edgren

Upprepningslekar

- En aktivitet som återkommer flera gånger utan större förändring. Ger möjlighet att känna igen och uppleva förväntan
- Pauser viktiga och lyhördhet, missnöje - avbryta
- God tid

- Mål:
Deltagaren ska signalera när han/hon vill ha aktiviteten
upprepad.
Påverka sin omgivning.
När deltagaren visat signalen "fortsättning" som kan vara
ett ljud, blick eller rörelse, ska just den signalen få bli en
fortsättning på leken.
Utebliven reaktion = sluta

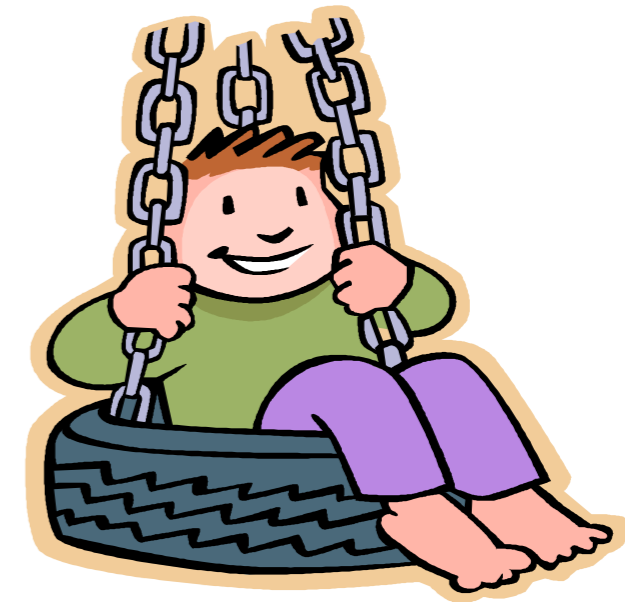

Studsa

- Sök bekväm ställning för både deltagaren och ledare - sitta, ligga, sitta i knä osv.
- Börja försiktigt. När studsandet blir kraftigt så kommer reaktionen.
- Samtidigt som du studsar till barnet, säg en ramsa ex "nu ska Maja studsa", tystna när studsandet upphör - vänta på signal - fortsätt. Var uppmärksam på om barnet gör rörelse, ljud eller ögonkontakt.

- Studsa på en studs matta - ligga - sitta
- Studsa - stor gymnastikboll - framför spegel
- Studsa - i knä på en vuxen

Gunga

- Bra att i gungningen ha mycket kroppskontakt med deltagaren, det ger ökad trygghet.
- Gunga, stanna upp, vänta och se om deltagaren vill fortsätta.
- Gunga till sång eller rytm
- Var uppmärksam på egna gungrörelser från deltagaren

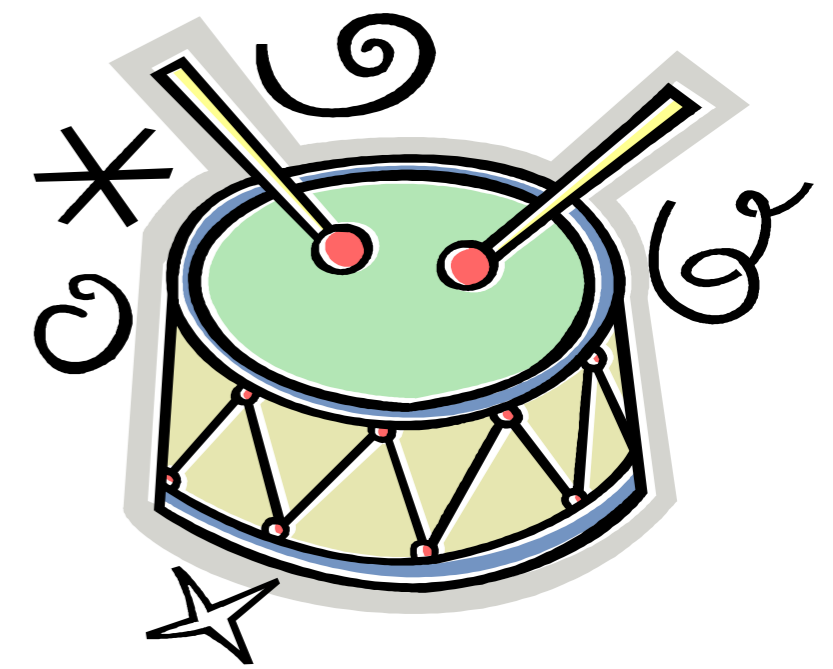
- Gunga i/på
 - Golvet, ledaren sitter med deltagaren framför sig
 - Gunga
 - Hammock
 - Taklift
 - Hängmatta, vik ihop en hängmatta och häng upp den i båda repändrarna i taket, blir som en påse, se bild
 - Badlakan eller filt, barnet ligger i filten, 2 vuxna rör den
 - Stor balja

Rulla

Kan bli ett roligt sätt att förflytta sig, barnet behöver mer eller mindre hjälp. Kan vara lättare att börja rulla om man ligger på mage.

- På en gymnastikrulle
- Utför ett lutande plan
- På en gymnastikmatta
- I en filt. Barnet ligger på en filt, som två personer håller i hörnen. Turas om att lyfta sin ände så att barnet rullar fram och tillbaka på filten

Ljud

- Se om barnet reagerar på ljudet, gör paus - vänta på reaktion och upprepa
- Ljud och klappen - klappa, vissla, stampa
- Instrument - flöjt, munspel, trumma
- Vardagsföremål - porslinsskrammel, prassla med papper, klinka med bestick, vattenkran som rinner
- Effektföremål - speldosor, ballonger fyllda med ärtor

Kroppskontakt

- Utnyttja småstunder som naturligt finns i vardagen för kroppskontakt
- Kombinera med rim och ramsor
- Kroppskontakt kan vara både mjukt smeksam och häftigt busig

- Kroppskontakt
 - Klappa
 - Killa
 - Banka
 - Nypa
 - Smeka
 - Blåsa
 - Massera - se messagesaga

Gömma lekar

- Svårt för barn som är på låg utvecklingsnivå att förstå att en människa eller föremål kan existera när det inte upplevs.

- Nästa steg: finns även om den döljs en del
- Sedan: saken finns om man sett att den göms
- Leta efter föremål som man vet eller hör att det ska finnas fast man inte sett när det gömde
- Gömma lekar tränar framförallt att leta, känna igen, förstå att saker existerar
- Viktigt med motivation efter det gömda favoritleksaken

- Gömma barnet under en papperskartong, kan vara med hål för ögonen. Leken kan göras med sången "Gubben i lådan kom fram"
- Sitt framför spegel, spruta raklödder på spegelbilden, suddas fram spegelbilden, "titt ut".
- Göm händer eller fötter i sand, skumbad, frigolit, ärtor eller ris. "Var är foten"? "Titt ut, där är den!"

Titt ut lekar

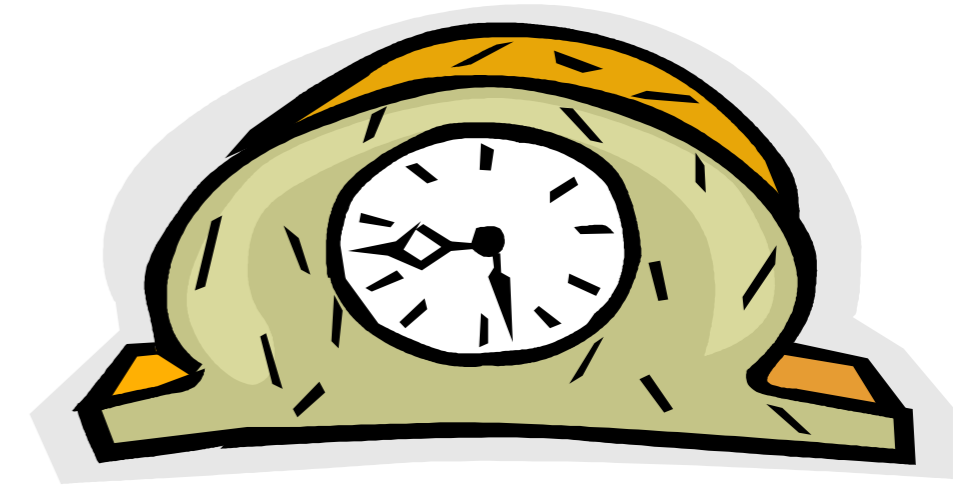
- Göm ditt ansikte bakom dina händer, en filt eller en tidning - "titt ut"
- Göm barnet under halsduk eller prasselfilt, ryck bort säg "titt ut"
- Göm dig själv under något och vänta in att barnet ska ta bort skynket - "titt ut"
- "Titt ut" framför en spegel, sitt på golvet med barnet framför dig, luta dig åt sidan (ej syns) och vänta på reaktion, luta dig tillbaka till utgångsläget - "titt ut, där är Maja"

- Titta fram bakom en stol, bord - "titt ut"
- Gör så ända till barnet börjar spana efter dig
- Överdriv glädje och förvåning när du blir hittad

- Sånglekar där man gömmer kroppsdelar ex. Var är tummen?
- Vid påklädning, händerna försvinner in i tröjärmen och kommer fram igen, "titt ut" armen.
- Fallskärm eller tunt tygstycke höjs och sändes över barnet. Barnet och flera andra barn ligger under fallskärmen. Takten varieras, lyft och sänk snabbt eller långsamt. Uppskattad övning. Vuxen kan också krypa under och busleka "titt ut"

Gömma föremål

- Strutdocka - försvann helt eller delvis - fort eller sakta
- Skålar med sand - ärtor - bruna bönor - skumbad, frigolit, ris tillsammans leker man med händerna i de olika materialen, benämna föremålen och prata om hur materialen känns
- Göm en sak under tyg eller skål, låt en bil sticka fram - ej helt borta. Skålen ska vara genomskinlig.
- Stoppa saker i påse
- Göm föremål som ger ljud ex äggklocka, klocka, speldosa

Att härmas/imitera

- Utgå från barnets rörelse och ljud som du initierar. Gör en förändring - kan leda till att barnet börjar härma ledaren.

Härma ljud

- Utgå från barnets ljud - härma den få igång en ljuddialog
ex. ma-ma-ma, da-da-da
- Viska namnet
- Prata i ett rör
- "Hoa" i en hink, ljud förstärks
- Klappa i bordet - vänta på svar
- Stampa med fötterna
- Bubbla i vatten, plaska med vatten - vänta in
- Ring i en klocka, ge till barnet, uppmuntra att imitera

Härma rörelser

- Öppna, stäng munnen, räck ut tungan - försök att få till en imitation

Turas om/Turtagning

Turas om övningar ger förväntan och förståelse för att de som händer påverkar nästa händelse.

- Speldosa - dra upp - sluta spela - vänta på reaktion - dra upp
- Rulla boll till varandra, stor boll
- Bolla med bollen - ärtor i så att det låter
- Rulla boll som "puffar" ner ex kägglor

Turas om/Turtagning

- Fäst ballong eller badboll i taket, nära barnet, nicka eller någon annan rörelse.
- Boll i nätkasse i taket, lätt att greppa och puffa
- Bygga torn - rasa. Bygg med plastkoppar, fat, klossar, plåtburkar
- Tänk på att med begränsad rörlighet kan man rasa, e x med foten - pekpinne, huvudet
- Spela på olika instrument - trumma, munspel, maraccas, tamburin
- Blåsa såpbubblor

Ösa i och ur

- Aktivitet som små barn gärna ägnar sig åt. Delad uppmärksamhet.
- Ösa i och ur lekar
 - Vatten - Färga det, låt barnet titta - känna på vattnet när du håller i en balja
 - Sand - strilar ner, känna på det
 - Hälla sand, ris, bönor, makaroner på olika underlag, ger ljudupplevelser ex. en plåt, resonansplatta

Tvåvalssituationer

Viktig för självkänslan. Möjlighet att styra sitt liv.

Motiverad till aktiviteter. Försök att hitta barnets egna signaler som kan vara ljud, tecken, ögonpekning, mimik.

Aktiviteter:

- Välja mellan olika bekanta leksaker och aktiviteter som
 - Bolla
 - Gunga
 - Studsa
 - Gå ut
 - Lyssna på saga
 - Leksak

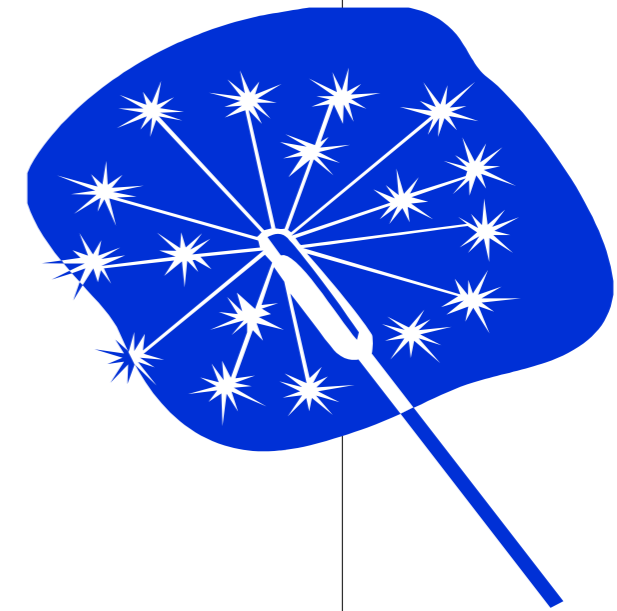

Effektföremål

- Lek med ljus- /ljud-effekter stimulera de olika sinnen, syn, hörsel, känsel.
- Skapar förväntan, intresset för effektföremål, varar ofta längre än för andra saker.

Effekter i nuet

- Tända och släcka lampan
- Sitta i mörkt rum, tända ett tomtebloss
- Tänd ficklampa, låt ljusstrålarna dansa runt väggarna, ger effekt så småningom förväntan

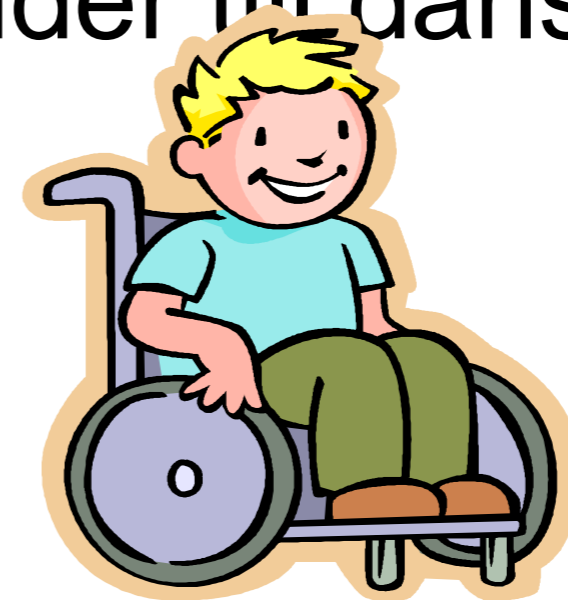
Batteridrivna leksaker och föremål

- Hund som hoppar och skäller
- Brandbil som tutar och blinkar

Andra föremål som ger effekter

- Trumma
- Bjällror
- Strutdocka
- Speldosa
- Åka rullstol efter musik som inbjuder till dans, snabbt, rytmiskt, taktfast

Elnätanslutna apparater kopplas via en reläbox

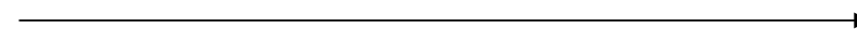
- Bandspelare
- Fotbad
- Hushållsmaskiner, elvisp
- Dammsugare

Överraskningseffekter

För in överraskningsmoment i mycket invanda lekar och rutiner. Gör något tokigt, kommentera - ställ till rätta igen.

Aktiviteter:

Titt ut - komma fram ur en annan vinkel än den förväntade

- Ex kasta boll - kasta plötsligt en sko
- Sätt strumpan på handen, vanten på foten

Leksaker för synstimulans

- Leksakerna hänger kvar och inte försvunnen är viktigt för barn om inte kan förflytta sig.
- Hängleksaker placeras i
 - Vädringsställ
 - Babygym
 - Strumptorkshängare
 - Paraply och parasoll

Kontrastrika leksaker

- Randiga, ulliga, prickiga leksaker vardagsföremål som man kan markera med självhäftande prickar. Använd omväxlande vitt och svart tyg som underlag vid lek, ex lakan, flanell, plastduk
- Fixera följa med blicken

Förslag på lekar för att stimulera känselsinnet

Känseltavla, 40 x 40, papp, masonit, limma på material av olika strukturer, lukt, egenskap.

Dela in plattan i 4 delar, tänk på att även sätta den under fötterna

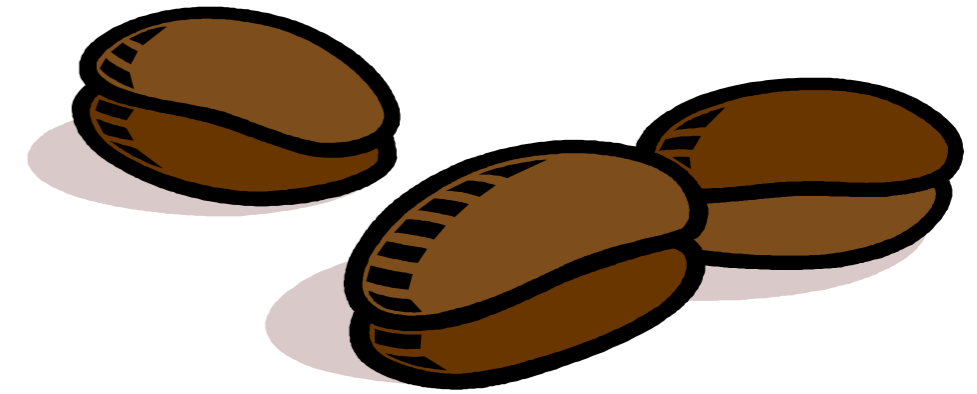
- Sandpapper
- Stenar
- Sand
- Garn
- Ull
- Kottar

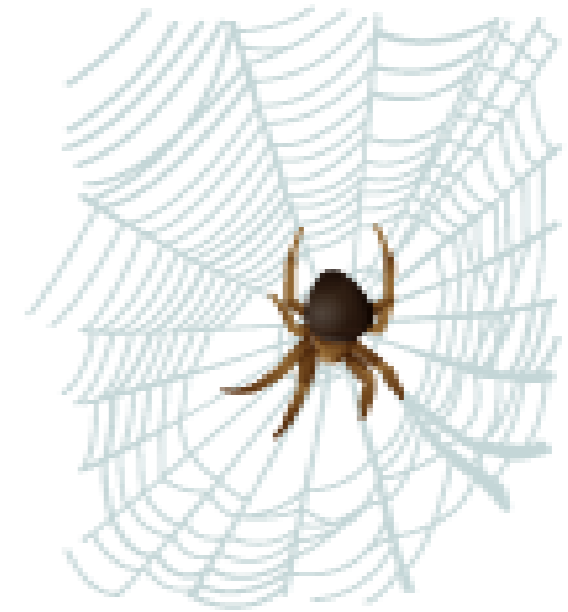

- Se till att sittställningen är bra. Placera en bricka eller plåt framför eller sätt fast med tving. Lägg "fotfinger" på en bricka, i en balja eller stor papper. Barnet kan ligga eller sitta.
 - Play Doh
 - Sand, bönor
 - Vatten
 - Chokladpudding
 - Vaniljpudding
 - Röd kräm, lukt viktig
 - Korv med risgrynsgröt

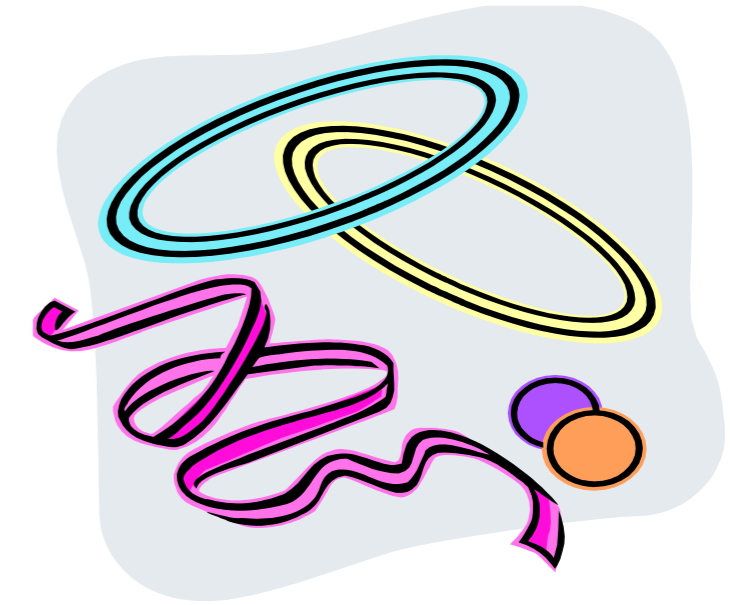
- Burkar med hål i:
 - vaniljsocker
 - kakao
 - kaffe
 - snus
 - ett rep indränkt i tjära

- Pensla med pensel i ansiktet, upplevelse
- Kombinera samlingen med konkreta föremål ex
 - Pippidocka - Här kommer Pippi Långstrump
 - Tåg - Tingeling nu tåget går
 - Björn - Björnen sover (effekt)
 - Spindel - Imse vimse spindel
 - Låda - Gubben i lådan

Upptäcka sina händer

- Måla naglarna
- Rita en figur eller ett klistermärke i barnets hand
- Lys med ficklampa på barnets hand
- Träd en tråd mellan barnets fingrar, dra den fram och tillbaka
- Fingervante med bjällror
- Krama papper som låter, silkespapper, räddningsfilt
- Lägga "pannkaka". Turas om att lägga händerna på varandras händer. Dra bort den understa handen och lägg den överst